

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Ó-vár Vizi utca. 231. szám, első emeletben

Megjelen a lap hetenkint kétszer, u. m. Vasárnap és Csütörtökön. Ara évnegyedre 3 ft
o. é. Hirdetési ár: soronkint 7 kr, s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

GYÁSZ ISTENI-TISZTELET

a görög-egyesült románoknál.

Jelen hó 20-án tartá meg városunkban a görög-egyesült hitfelekezet gyász-tünnepét Széchenyi és Jósika emlékeztérére. A kis-m. utcai templom soha még ekkora népség által nem volt látogatva, szűk falai az ünnepélyre megjelenteket be nem fogadhaták. Jelen voltak hazánknak itt lakó notabilitásai, a városi tanács a polgármester vezérlete alatt; s a város több testületének képviselői, s közben más felekezetek papjai s tanárai közül. A miseáldozatot tiszteletes esperes Fekete János ur végezte, a magyar-román nyelvészet terén irodalmilag ismert férfiú. Szent szolgálatát kaplányja segédkezett, s a mise közti oláh vallásos énekek megfoghatóan énekelte egy e nemzet fiatalágából alakított erős kar. Miseáldozat után velős emlékbeszédet tartott Fekete ur, melyben lelkesedve emelte ki gr. Széchenyi érdemeit, kinek a haza emelkedését köszönheti, ki alkotta a tudomány czéljára szentelt akadémiát, ki összeköté lánchiddal a két testvér-várost, jelképeit annak hogy így legyenek örökre összekötve a magyar országokban élő testvér-nemzetek, ki legelső szabadítá fel jobbágyait, hogy elősegítsen egy szent eszmét, mely a népek jogot és hazát adott. — Báró Jósikát, mint egykori korlátokat hasonlító az égi s földi közbejáróhoz, a milyen volt ő akkor a kormány és nép között, kinek később egész figyelme hazájára lön függesztve. A szónoklat az újabb oláh irodalmi nyelven mondatott, mely egészen a régi és új román (u. m. latin, olasz és francia) nyelvre látszik támaszkodni, s így az irodalmi tovább fejleszthetőség alapját bírja.

Szívünket az országos halott feletti bánatban méltán vigasztalja a velünk ugy közérdekű, mint történelmi kapcsolatok összefűzőtt, s jövőben még bennsőbbleg összefűződő nemzetiségek és önkéntes osztozása nemzeti, s általuk a szó legalaposabban értelmében hazaiá vált bánatunkban. A magyar nemzet által a társnépek e testvéri csatlakozása csak a legőszintébb elismeréssel s köszönettel fogadható.

Nézetek az interventio jogai és gyakorlata körül. (I) A Kolozsvári Közlöny hasábjait érdemes szerkesztője megnyitván előttem; s idei 17—10 és 23—29-dik számaiban Sz. L. kezdő betűk alatt közölt cikkeim, a rokonszenv több oldalról jött kifejezéseiből képest, hazámiai által kedvező-

leg fogadtatván: alig kell mondanom — egykedvű, komor kedélyemet ez mennyire fölviillanyozta.

Nem hiuság érzete az, mely itt a kedélyre hat, mely lelkesít. Ezen szenvedély sokszor a fiatalok nemes vágyai közé vegyül; s megtörténik, hogy szép tettekre hevíti a fiatal lángkeblét: de 46 éves emberről rendesen kihűl, s a hiuság lenge küde helyett nehéz gondok, aggasztó kételyek fellegetnek a magyar hazafi kedélyén. Nem hiuság; azon szellemi gyönyör ez, mely táplálékát a honszeretet közös érzetéből meríti.

Előre ment cikkeim nem foglalnak magokban semmi újat, mely ez idő szerint annyira felkószott újságvágyat kielégítse — helyzetünkben az újdonságokat magunk is más kezekből várva; cikkeim még csak a pozitívitás, sőt a szöveg szabatos alakja, s logikai egybefüggése érdekében sem bírhatnak a kimért szűk körvonalai között, hol forogniok lehet: és mégis hazámiai tetszésében részesülnek. Igen! mert a gondolat, mely azokon átleg — hazámiai gondolata; az érzelem, mely azokat melegíti — hazámiai érzelme.

A fölébredt népszellem ez, melyet oda kell fejlesztünk: hogy szabad nemzeti létélünknek a vészek ellen biztos mellvédül szolgálhasson.

A népek belkormányzásában, mint a kívülről jött vészek kebelrázó példáiiban nagy igazságtalanságokat mutat föl a történelem. Nem csudálkozom: ha a nemes, a lángkeblű Herder az emberiség ügye körüli vizsgálódásaiban elvégre is azon korszerű eredményre jött, hogy az emberiség sorsa fölött kétségbeessek. A gondolkodó ember nem egyszer érezte a léleknek hasonló kínait a nélkül, hogy vigaszt az élet, a történelem elégtételeiben találhatott volna. S még is ugy van: az emberiség ügye általában és részleteiben, s megdöbbentő visszaesések dacára, folytonos progressióban halad a sejtett nagy cél felé.

Minden visszaesése az igazságtalanságnak az igazság és jogon vett szomorú győzelme. De a küzdelem szakadatlanul tart, mert: „az igazságtalanság terén csak ephemer állfénny csillámlhatik föl; de tartós szerencse, valódi áldás föl nem virágozhatik soha.”

Mint minden jognak, ugy az interventionalis jog gyakorlatának érvényét mindig csak döntő erő szerezhetett. Az erőnek a joggal ezen társulásból következett, miszerint az erőszak is mindig a jogcímhez támaszkodott.

Igy születt az ugynevezett interventionalis jog, s gyakorlatolt a hatalom érdekében, mely csak ritka tünényként volt egyszersmind az eszme és a népek érdeke.

A 16—17-dik századokban többnyire a hit fölötti viszáltyokban látjuk az interventionalis igényeket szerepelni. Így látjuk Dán és Svédországokat, s magát Frankont a 30 éves vallásháboruban, Németországon a protestantismus érdekében beavatkozni. Így Filep spanyol király beavatkozását a frankoni vallásos nyugtalanságok alatt itt és Németországon a rokon vallásfelekezet javára, és a más fele-

kezet kiirtására. És Lengyelország első felosztása a vallásos nyugtalanságok irtigye alatt megkezdett intervencionálón eredménye. A hit palástjába rendesen politikai czélok burkoltattak.

De ezen időszakok — a 17—18 századok — bel intervenciók, s minden ezeket megelőzőtt hódító, vagy trónfosztási czélokhoz folytatott háborúk nem ugyanazon jelleműek, különböző természetűek voltak — mint azok, melyeknek később a legújabb időkig, le egészen 1859-ig alkotmányváltoztatások, általában politikai mozzanatok, vagy csak csupán tanok (doctrine) szolgáltak alapul.

A római jognak azon elve, miszerint „a ki csupán saját jogát gyakorolja, mást az által meg nem sért” — azaz: annak, ha szinte a saját joggyakorlatból valamely kára történik, sérelemre semmi jogalapot nem ad — bár a népjogokra nézve is érvényesnek ismertették el.

Az állam-háztartás körül törvényhozás vagy közigazgatás útján tett minden javítás; minden az anyagi és erkölcsi erők fölkokozására irányzott intézkedés vagy rendszabály; a vérendszert tökéletesítése; a földmívelés, műipar és kereskedelem emelése; a pénzügy szilárdítása; a néptanítás kiterjesztése, s elemozdítása stb. — részint ugy tekintődhetnek, mint nagyobb hatalomra vezető eszközök; részint mint csabító példák, az idegen államoknak ártalmasak és veszélyeseknek tetszhetnek. De azért tudunkra egy hatalomnak is eddigelé eszébe nem jutott: szomszédjánál az interventio jogát eléfékelt igénybe venni.

Seregeit például egy hatalom sem küldi azért idegen nép földre: mert ott a földmívelést eddigi ugarrendszer helyett, váltógazdasági alapokon akarják fölviágoztatni; vagy a műipart nemcsak a czéhek és szabad iparosok kezei, hanem gyárok által akarják a tőkély magasb fokára emelni stb. stb. Pedig a népet és államgazdaság bármelyik ágában eszközölt reformok új erőket hoznak munkaságba, melyek az illető nép hatalmi súlyát nevelik. Eppen így nincs semmi jogalap, hogy egy nép alkotmányváltoztatása miatt — ha ez által más államok jogaiba tettleges becsapások nem történnek — ezek által közbeszólások s beavatkozások tetethessenek.

Megtörténhetik ugyan, hogy egy anarchiába átmert forradalom, ha nem is közvetlenül, de közvetösen a szomszéd államokat fenyegeti. Nem levén többé az ügyek jogszert vezetésére elismert és elegendő erővel fölruházott tekintély: a szomszéd államokba átcapások történhetnek; vad czimborák által rablókalandok végrehajthatnak.

Ezen lehetőség azonban nem ad jogot: idegen népek törvényeket dictálni; alkotmányának, államszerkezetének megváltoztatását parancsolni; s arra általa nem kívánt kormányzatot erőszakolni. Eppen ugy nem: mintha a szomszéd háznál, vagy családban rendtelenség vagy bekétlenség tör ki, saját biztonságunk és nyugalomunkat háborítót minden merény ellen meg kell tennünk ugyan a szükséges előlvi-

Egy levél gr. SZÉCHENYI-től.

Minden sor egy szent ereklje levén, mely a nemzet legnagyobb fiának tolla után maradt hátra, szerencsénknak tartjuk gróf Széchenyi egy levelét adni közre, mely Kolozsvárt lakó ügyvéd Nagy Leopold urhoz volt intézve, ki sziveskedett azt hozzánk megismertetés végett beküldeni. Az elhunyt nagy férfiún szerénységének és humanitásának ez egyik becses emléke így hangzik: Pest, december 29. 1844. Tisztelt hazámia! Folyó évi december 26-án irt becses sorain, megvalloim, elpirultam, ön ugyanis oly magásra állt, szegény fejemre annyi dicseretet halmoz, hogy valóban szédelegve szinte roskadok gyengeségem érzete alatt. — Nem, nem, drága földim, én sem valami különös nagyság, sem az égnek kincse nem vagyok, melylyel megajándékozott a magyar; de egyszerűleg közös honunknak hű polgárja, a milyen bár hány van, csak hogy előbb születtem mint sok más, ki nem régótai felébredésünk után eddigelé még nem igen sokat cselekedhetett; s hogy engem tehetősb és ezért függetlenebb állásba helyezett a sors, mint annyi mást, kit legszebb szellem lelkesít, ki azonban szegény. És azért tisztelt honfi, ha ön azt mondja, hazánknak hű, kötelességhű fia vagyok, mint bárki más, ezt köszönettel fogadom, mert ez igaz, és ebben egyenlőséget akaróknak, de elsőseget senkinek nem engedek.

Erdemteljes atya által irt könyvet*) 5 példányban venni szerencsém volt, és kívánságához képest egyet a főherczeg nádornak, egyet egyet pedig a magyar tudós társaságnak, a Széchenyi országos könyvtárnak és a nemzeti kaszinónak annak idejében át fogok adni, egyet végre, szives engedelmevel

*) Nagy László szászvárosi osztószéki elnöks ügyvéd „Jus Transilvanico Saxonum” című munkája, mely 1844. jelent meg fiai által adva ki. Szerk.

és valódi köszönettel magam számára tartandok meg.

Éljen boldogul, noha ismeretlen, de azért mégis köllőleg tisztelt hazafi; szeresse és pártolja édes köz hazánkat ezentúl is, mint nem kétem eddig tevő, engem pedig tartson meg szives hajlamiban tisztelt hazámia, lekötözött szolgálja g. Széchenyi István m. k.

In causa: dr. Ötvös Ágoston ur a „Sachsengeschichte” ellen.

Hen! hen! quantus equis quantus adest viris sudor. H o r.

A Kolozsvári Közlöny 36-k számában dr. Ötvös Ágoston ur az erdélyi százszok történetétirátának néhány adatait bírálat alá veszi, a mint ő mondja, sine ira et studio, de a mint minden illedelemserőztető olvasó elismeri, oly feltűnő szenvedélyességgel, és oly sokféle önmaga előtt talán szellemi dunsnak látszott, de a tudomány előtt ismeretlen és a sansculotte tudorhoz közeledő gnypróbákál, hogy ezeknek Ötvös urra vissza kell esnie, illedelmes ember nem bajlódhatván vele. Vincere inglorium — mond Tacitus.

Ötvös ur nevezetesen a „Sachsengeschichte” 586 lapján akadott meg. Az ott elbeszélteket a magyar nemzet szándékos megsejtésének állítja és — mily lelkiismeretesen és szincere! — ezért az egész könyvet ugyanazon jellemmel tulajdonítja. Már pedig — amár jól tudjuk, hogy oly emberekkel nem lehet beszélni, kik a saját véleményöktől el-távazást az infidelitatis notával bélyegzik s azonnal kö és sár után kapkodnak, mégis az írónak oly keményen megítáldott alapossága s igazságszeretete érdekében, valamint hogy méltóbban gondolkozóktól is per non venit, avagy per tacet el ne ítéltesünk, szükségesnek látjuk Ötvös urral megnyugtatósan közölni, hogy azon lap egész tartalma kálhafültre vonatkozó helylyel együtt sem az író piquant gustussából, vagy a magyar nem-

zet elleni idegenségből — cujus causas procul habeo — sem pedig valami szerencsétlen krónikából származott, hanem a szász nemzet Szebenben lévő nemzeti archivumában megtartott jegyzőkönyve 10-dik kötetében (520 l.) található egykoru jegyzésekből szóról szóra van leírva. Lehet ugyan, hogy dr. Ötvös Ágoston ur ezen kútfő hiteltessége fölött valami eredményre akad*, melyet az eddigi buvárok nem ismernek, de mi az ebbéli — kétségkívül — dicőségét annál kevésbé irigyelendők, mert ő éppen atyafias tájékan hírt mint nem igen könnyen visszaretentő buvár könnyelműleg azáltal már eljátszotta, hogy kortársát az ő római szemorvost T. Attius Divixtus-t nem fejthette meg.

A több ugynevezett igazítások közül némelyek tanúsítják, hogy Ötvös ur a „Sachsengeschichte” tartalmát csak felületesen olvasta vagy éppen nem értette. E miatt szükségesnek tartjuk igen határozottan kinyilatkoztatni azt, hogy az író amaz állításaihoz csak tanulmányok által jutott, melyek komolysága s kiterjedéséről a doctor urnak bizonyosan nincs fogalma. Azonban Rákóczi halála napját gróf Mailáth is 1648 october

*) Ötvös ur a K. Közlöny 36-dik számában közreadott cikkében ezen egykoru jegyzések alaposságát tökéletesen megdöntötte, ki szintén egykoru írók után többet emlit meg a Barcsay nemzetség fényes állásu tagjai közül, s köztük magát Barcsay Ákost, kit a Teutsch ur által felvett szebeni jegyzőkönyv, alacsony származásu oláhnak, buhécznak s kálványfűtőnek nevez. Ötvös ur az egykoru Kemény János után mint Hunyad és Szerémegye főispánját, mint Lugos és Kárásebes bánját, tanácsnokot, praesident és helytartót mutat be. Már pedig Kemény Jánosnál jobban senki sem ismerhette Barcsait, ő lepkévesbő viseltetett írta előszere-tettel. Egyébíránt minden történetíróban, kivált a Zápolyák korán kezdve elég gyakran látjuk szerepelni a Barcsay nevet az események felszínén, kik közül csak a hős Barcsay Andrást is elég megemlitenünk, ki mint ugosi bán 1598-ban igen dicősen verte meg a törökök pástát (lásd Volf Bethlen Th. 4. f. 124—126), vagy Barcsay Gáspárt, Békési egyik fő pártbíró, kit Báthori István kivégeztet, vagy Barcsay Farkas, Miklós s György testvéreket, kiknek egy fészület feletti perük országgyűlésen foly 1544-ben sat. Szerk.

23-kára teszi. Egy országgyűlésről, melyet Ötvös ur 1630-ban Segesvárt tartottnak lenni állit, Gál László: „Az Erdélyi diaeták végzéseinek nyomdokai” című tanulságos könyve I. 21. nem tud semmit. És Brandenburgi Katalina a Transch. Chronicon fuchsio Lupino oltárdinum I. 314. szerint mégis a megyesi országgyűlésen mondott le a kormányzóságról, a mi Gállal I. 21. igen jól összehangzik.

Mindamellett igen természetes, hogy imitt amott egyegy adat megigazítandó lehet, — humanum est — orvos ur! bárha némelyek az inhumanumot inkább szeretik — de lássa kegyed ama fillentő állitást, hogy majd minden adat hibás és hiányos, vagy önmaga nem hiszi, vagy kegyed nem tartozik azok közé, kiknek joguk van ezen igazságszerető tudomány ügyében felszólalni. Legalább — s hiszem nem lesz szerénytelenség erre hivatozni, — az erdélyi országismertetési egyesület (Verein für Siebenbürgische Landeskunde) választmányja, melyben gróf Kemény József tilt, s melyhez a „Museum-egyesület” e napokban oly atyafias szavakat intézett, nincs azon véleményen.

Vége Ötvös urnak azon véleménye, hogy a szászok történetirományát a Barcsay törzsek most élő megsértett sarjadéka miatt barátságból (?) legyalánzia kellett volna, alkalmasint csak öcsalódás, de mindenesetre oly egygütt, hogy nem tudhatni, vajjon azt kaczogni kell-e vagy sajnálni. Mert ama nemes sarjadékok, kik közül én is egyet es-mérek s becslök, oly miveltek s valóban nemesileg érzők, hogy tudják, miszerint annak előadása által mi a történet, az elő nem becselenitethetik. Virtus repulsae nescia sordidae intimantini fulget honoribus!

E szerint melyik legyen köztünk az, ki előadásai által „ignotus fallit s notis est derisui,” azt bátran bízzuk a bírálkodható s szendvedélytelen olvasóra. Egyszersmind ettől bocsánatot kérvén bibeht nyelvbéli hibáinkért. Tentsch G. D.

gyázatot, de abban semmiképpen bírói szerepet nem vihetünk; sem a családi zajt s vizsályt üntetésünk szerint, ünnepeinkben el nem hallgathatjuk.

A fenyegetett államnak színtügy megvannak jogai: határain figyelő seregét állíthat föl; megszakíthat minden közlekedést az anarchikus állammal; az okozott károkat kártalanítást, jövőre nézve azok ellen biztosítást követelhet; s mindezeket — ha másképp nem lehet — fegyvererővel is kicsikarhatja. De annak belügyeibe nem avatkozhatik, a pártok kibékítése ürügye alatt sem. Egyik pártot nem segítheti, a másikat el nem nyomhatja. Még akkor sem, ha valamelyik által segítségül hivatott.

A nemzetközi jog fennálló értelmében, két nép egymás elleni háborújában egy harmadikat valamelyik fél részére beavatkozásra vagy előző szövetség, vagy oly ok, minél fogva a háborút viselő felek valamelyike a hadjogot nyilván megsértette, vagy hódítási tervek által a több államok biztonságát veszélyeztette — jogosít föl. Ezen esetben a bíróság a népek areopagát illeti. Ha egy nemzet kebelén pártviszály dúl, a nélkül, hogy a nemzet összes morális egységisége megsértsék, tagjai — a pártok küzdelmei fölött határozni másnak joga nem lehet, mint az összes nemzetnek.

Ezen okokhoz jön: a segítségkereső párt egy tekintetű, mint melynek nincs igaza már csak azért is, mert ez önértékében, szenvedélye kielégíthetése végett hazáját a kül beavatkozás veszélyei s nyomoraihoz dönteni kész. Nincs azért is: mert éppen ezen idegen gyámságra szorulása bizonyítja, hogy kisebbségben van, mely pedig akarátját a közügyben a többségnek alá kell hogy rendelje.

Volt ellenben eset: midőn a többség nyomtatott el valamely factio cselszövényei által, melynek zsarnoksága a nép akarátját lebilincselve, hatalomkarja azt minden ellentállási eszközöktől megfosztva, hogy magát a többség s magában a nemzetet megmentsé — idegen segélyhez folyamodni kényszerült.

Mutat a történelem olyat is: midőn egy nép nemcsak historiai, de elidegeníthetetlen emberi jogaiban eltapodva, elnyomója ellen élethálal harcot küzdeni fölkel. Ilyen időnkben a kis görög nép, melyet Európa nagy hatalmai intervencioja — habár elég későn, s éppen azoknak a főeknek, kiknek auspiciuma alatt ment véghez, aggodalmával, de minden az emberiség ügyében lelkesült kebel őszinte öröme — Navarinán megmentett. Színtügy a humanitás érdekében történt Anglia és Frankon intervencioja az Alba és utódjai pallosa által üldözött német alföldiek részére. A tény kétségkívül jogos volt, habár annak indokul önző politika szolgált.

A keresett intervencio esetét illetőleg örökre nagy s csak kevesek által utánozható példát mutat föl Anglia történetében oranei Vilmos, ki a II. Jakab fanatikus zsarnoksága által elnyomott angolok kérésére egy német alföldi sereg élén megjelent; s minékutána II. Jakab elszaladt, egy szabad parlamentet hívott egybe, s erre bízta az ország sorsa fölötti feltétlen határozást. Habár az eredmény fölül nem kétkedhetett, ismervén az angol nép fejének érzelmeit, s a viszonyok állását: de azért eljárása a mily veszélyes, a tény színtügy nagy és nemes marad örökké. Az igazság mindig a legjobb politika. Győzőn, vagy meggyőzőssé: egyaránt nagy és tisztelt.

Alkotmányváltoztatások, politikai mozgalmak miatti intervencio alapjában nem egyéb, mint harcra a phisikai erőnek az eszme és ebből kifolyó tanok ellen.

De ha a tan hamis, a szellem fegyvereivel kell és lehet azt ártalmatlanná tenni: meg kell mutatni annak bolondságát, gonoszságát. A bolondot, a gonoszt senki sem fogja követni. Nem szükség tehát phisikai erőt ekkor is használatba venni.

Ha ellenben a tan igaz és jó — le lehet ugyan szuronyok hegyével rövid időre verni azt: de azon birtok, mely ily romokon fölláttatik, mint minden jogtalanság, a Nemesi intabulatóriát elkérhetetlenül hordja. Azért nemcsak a kötelesség, de az illetők eszélyessége hozza magával közremunkálni: hogy a jó és igaz akadálytalan az életbe átmehessen.

Ha az „intervencio“ joga a tanok ellen véglegesen fölláttathatnék: ugy egy hatalmas absolutistius állam elszorítólág hiányos, szolgál szerkezetét minden gyengébbekre föltölthetné. Mi minden szabadságra törekvésnek hadizenet lenne; s János templomát talán hosszasan bezárná, mint volt öt századon át a hajdani Róma életében.

Szabó Lajos.

Hunyadmegyében, a következő nemes irányú felszólítás küldetett szét: Felszólítás a megyében lakó honfitársaimhoz! A nyomort és szerencsétlenlenséget tehetségem szerint enyhíteni felebarát, és keresztényi kötelesség; de midőn a sors egy velünk történetileg annyira összekötött, és teljes rokonszenvünket bíró testvér népfajt sujtott, akkor annak fölszólítására áldozni hazafii kötelesség is.

Megvagyok győződve, hogy megyénk lelkes honfiai és leányai csak felszólítást vártak, mely alkalmat adjon a jótékony célra fillérekkel hozzájárulhatni, s azért van szerencsém egy ez alkalomra szolgáló programot kibocsátani és szétküldeni.

A szűkölködő horvát atyafiak fölszólítására június 3-ikán Hátzegvidéken halázi kertemben egy nagy népünne rendeződik, és a jövedelemnek $\frac{2}{3}$ -ad része a horvát, $\frac{1}{3}$ -ad része a megyénkben Nagy-Nápoli helységében márczius havában tűz által károsult román atyánkfiai illetendi.

Az ünnepély kezdődik délután 3 órakor, és tart 10-ig; bementi díj 30 kr. o. é.

A dévai és hátzegzi zenekarok fogják a közönséget két e végre rendezett, és táncra is alkalmas helyen mulattatni.

5 órakor sorsjáték leend, a nyermény 10 arany, vagy egy kép, a sorsjegyek ára 20 kr. o. é.

6 órakor egy a kertben felállítandó színházban műkedvelők által egy színi előadás leend; az ülőhelyek ára 50 kr. o. é. az álló közönség ingyen bemehet.

Vége az egész ünnepélyt egy tűzijáték fogja berekeszteni. A megye minden részébe ide mellékelve ívek küldetnek szét sors- és bementi jegyekkel, hogy mindenki tehetsége szerint járuljon e jótékony célhoz. — Kedvezőtlen idő esetében

az ünnepély az azt követő vasárnap fog tartatni. — Falragaszok fogják Hátzegzen és Nálaczon a program többi részleteit és rendjét bővebben tudatni. — Nálacz, május 10. 1860.

Gr. Bethlen Olivér.

Aranyosszék, május 18. 1860. — Ezen rendek írója éppen ma érkezett meg székelhoni körutjából, mely Maros-Udvarhely-, Keresztur székeken és Erdővidéken át Háromszéknek a legbensőbb feléig terjedt. A szép székel földnek különböző változásai, a vidékek gyönyörűsége, a völgyek nyíló virágai, a halmok és kieserdők felcsapó csalogányai mindössze sem bírhaták e napokban az utazó figyelmét elragadni, nem, mert a székel föld legkeletibb részétől a legnyugatibb részéig mintegy szakadatlan láncszemzetben nyugsó az érzésben és tettben nemes székel nép, a minden városban és csaknem minden faluban rendezett „Széchenyi gyászünnepélyre“, s ilyenkor az utas, kibén magyar (vagy ha úgy tetszik székel) vör csereg, inkább veszen részt egy ily egyetemes buzgalomból, mint a természet — máskor szívet emelő szépségeiből. Az egész székel nép egy búcsújáró néppé alakult vala jelvényével a legmélyebb gyászban, s nemével a magyarhoz legméltóbb öltözkönek. Gondolom, minden városból jön tudósítás vagy ezen, vagy más hírlap útján a tartott és tartandó „Széchenyi ünnepély“ illetőleg, de nem minden faluból. A székel falvakban rendre ülnek meg a gyászünnepélyt még pedig úgy, hogy a vidék notabilitásai, papjai és iskolatanítói mind odagyűlnek a hol az ünnepély tartatik, a hol aztán az illető helybeli lelkész tart gyászelmélkedést, és a több megyék énekezői énekelik a „Hymnust és Szózatot“. Megérkezve Aranyosszékre hallam, hogy itt is minden falu prot. egyházában hála és engesztelő ima tartatott az örök emlékü legnagyobb magyar néhai gr. Széchenyi üdvözlő szellemiért. Engedje meg t. szerkesztő ur, hogy ezen szerény megemlékezés az összes székel nép buzgalomát és fájdalomteljes részvétét tolmácsolja a nagy világ előtt.

Orbok.

Brassó, máj. 17. 1860. — A nagy csapás alatt még mindig fájó érzelm közepette vizsgál, mondatnok örömmel közölhetjük, hogy végre mi is itt — ez oly kevés magyartól lakott városban — kötelességünk érzetére ébredünk, a nemzet nagy halottja holt tetemei iránt levővándora. Olvasó-egyletünk múlt vasárnap tartott gyűlésében elhatározta t. i. felejtetlen Széchenyi német ünnepélyes gyásztiszteletet tartani, mely meg e hó folytán, s pedig egy napon mind a rom. kath. mind a ref. egyházban a lehető legfényesen menend véghez. Reméljük, hogy ezen rendkívüli, s az egész nemzetet szomorúan érdeklő ünnepélyre a mindenesetre még előbb különösen meghívandó vidékekre — nevezetesen Háromszékben minél számszerűbben jelennek meg.

Az Oláhországban legközelebb megkezdendő országot építéshez számos munkások iránt tették rendelkezés, s hallomás szerint már néhány száz ember lenne is oda szerződöttve jó fizetés mellett.

Mig majd valahá (?!?) nálunk is megkezdődne a már annyi idő óta várt s remélt vaspályai előmunkálatok, igen szélszerű, hogy napszámolásoknak külföldről szerezzenek egy kis pénzt, melynek olyannyira szükségben vagyunk, nem kétfelő, hogy a magas kormány ilyes munka-engedélyt adni hajlandó lesz, miután nálunk valóban elszaporodottak mondható a munkaerő, ellentétben a hiányzó foglalkodtatáshoz.

A közönség kovászai vaspályákban erősen folynak a munkálatok, s punkost utána várható az iddigenes kóh (olvastó kemence) elkészülése, minékutána a derék igazgató — a már említett Dörning ur — rögtön természetéhez fogni szándékozik. Remélhető, hogy képes leendő ígéretét beváltani, s természetmányaire nézve a versenyt kiállani.

Havi színtársulatának egy része ma reggel utazott innen tovább Bukarestbe, hol nyílt karokkal vártnak. A nevezett igazgató hallomás szerint Pesten mulat, Hollósine s Füredi szerződését eszközöndő. Igen remélt volna tőlünk eleve hozni ítéletet az általuk a szomszéd fővárosban aratandó siker felett, de véleményünk szerint ily rövid időnyre (öt-hat hétről beszélnek) nagyon merész is, oly rendkívüli vendég-szerződésekre lépni „auf Risiko“. Egyébíránt H. . . igazgató ur nem ujonc e pályán s legjobban tudandja, mit lehet merni. Mi tiszta szívből óhajjuk, hogy várakozásait haladja a siker és az eredmény.

r. l.

Tasnád, május 10. 1860. — Megdőbönt mindenki a híre, mely b. Józsi k. Sámuel ur halálát hozta, de elszáadt az érzékenység s megállott a dobogó szív kebleinkben, s mintegy eszméletlen tekintte mindenki egymásra a leverő híre, mely a legnagyobb magyar halálát tudatja; ily kétszeres nagy veszteség a magyarra nézve valóban sajgó fájdalom idézett elő, valamint az összes hazában ugy a mikis Érmellékünkön is.

Tegnapielőt tartatott meg gr. Széchenyi István ért a gyásztisztelet, előbb a rom. kath. templomban a vidékből besereglettek által nagy számba szaporodott nép jelenlétében, innen a tágas ref. templomba vonult a menet, hol a helybeli énektársulat közreműködésével meghatólag hangzott a gyászenek, s helybeli tiszt. K. Gy. lelkész ur magasztos imát emelt a Mindenhatóhoz a közös fájdalom érzetében, s igen szép egyházi beszédben adta elő az elhunyt érdemeit, s tolmácsolta a veszteséni közös mély bánatot, végre a „Szózat“ éneklése után bevégződött a gyásztisztelet.

A vidéknek majdnem minden helységében megfogják tartani a gyásztiszteletet; a nemzet legnagyobb emberének halála miatt igazi magyar szívből eredt könyek között tartatott iten, mint mindenütt a magyar hazában.

Azt mondanom sem kell, hogy általán magyarruhát visel e vidékben is minden, s ahhoz a szép magyarruhához olyan jól illik az a gyászjel.

r. l.

Ujdonságok.

A magyar Akadémia közelebbi ülésében a titkoknak jelenti, hogy Pest város által az Akadémiának ajánlott házhelyre nézve a városi előjáróság s az akadémiái elnök közti alku megkötött, s a bérháznak árán alól felajánlott tér ki is fizetett. Felolvasatott továbbá a horvát gazdasági-egylet szép le-

vele, a melyben az Széchenyi halála felett igaz testvéri fájdalomt jelenti.

Több lelkes pozsonyi hölgy készül aug. 20-dikán vagy szept. 23-dikán, mint üdvözlő Széchenyi név- vagy születésnapján Pozsonyból Czenkre gyalog zarándokolni, hogy ott az üdvözlő sirjánál imádkozzanak. (P. H.)

Ö. cs. kir. Ap. Felsége egy május 15-dikén kibocsátott kézirata szerint megengedendők találja, hogy a múlt évi szeptember 1-ji Nyitparancs értelmében még nem rendezett községek, esperességek és superintendenciák is conventekben összegyűlhessenek, a megkivátlató intézkedések megtétele végett képviselők küldése iránt azon országos egyháztanácsokmányokra, melyek az 1791-ki t. czikk értelmében a zsinat tartására vonatkozó indítványait a cultus-miniszterium által Ö. Felsége elé terjesztendők lesznek. Következésképen az országos egyháztanácsokmányok, valamint az egyházak felügyelők, illetőleg gondnokok és superintendenciák választása végett előkészületek semmiképp sem akadályozandók. Azon esetben, ha az országos egyháztanácsokmányok tárgyalásainál a zsinatok összehívását szabályozó egyes határozományokra nézve alapos okajások jutnának érvényre, Ö. Felsége az ily kérelmek kegyes meghallgatására hajlandó lesz. Továbbá rendelkeztek, hogy a magokat már szabályszerűen rendezett egyházközségek, esperességek és superintendenciák semmiképp se háborgattassanak; a hely. hitvallású hitorsosoknak pedig megengedték, hogy előbbi superintendenciái felszátásukhoz tartassák magukat. Egysz-rsmind bünbocsánati hirdettek mindazon személyeknek, kik a szept. 1-jén kelt Nyitparancs behozatala alkalmából eddig elítéltek vagy még vizsgálat alatt vannak.

A „Wanderer“ május 19-diki számában ily című cikket olvasunk: Erdélyből, a községi kérdéshez. A községi ügyeknek új törvényes formák alapján szabályozása egy idő óta könnyen megfogható okokból szinte egészen háttérbe szorult, holott éppen ez azon kérdés, mely a kielégítő megoldást a legsürgetőbben várja. Arra nézve, hogyan fogják fel ezt az erdélyi városok, közöljük a következő brassói tudósítást:

„Az Erdélyt illető városrendezési szabályokat, melyeket tanácskozás és véleményadás végett minden erdélyi városkegytemnek megküldötték, ezen város községyüségében is felolvasták. Minthogy pedig a Benedek lovag és tábornagyhoz intézett legfőbb kézirattal későbbi kelésű, mint a városrendezési szabályok feletti tanácskozás elrendelése: ez okból az idevaló esküdt közönség azon végzést hozta, hogy a cs. kir. Helytartóság útján adják be kérvény az iránt, hogy mivel ezen tervezett városrendezési rendszabály a községek onkormányzatát nemcsak megsérti, de sőt szinte teljesen megsemmisíti, annak alkalmas uton visszavétele eszközöltsék, s egy új községitörvény a régi alkotmány alapján, az új időviszonyok tekintetbevételével, az országgyűlés mint arra jogosított organum által alkotassék. . . A mint éppen most halljuk, Szében, országos főváros községi tanácsa is elhatározta, hogy a cs. k. helytartósághoz a városrendezés kérdésében kérvényezze azt, hogy a régi Communitást az örörral együtt állítsák helyre és egészítsék ki; és így az (1810.) Regulativum punctumok alapján az erdélyi összes városok számára korszerű város rendezési szabályok hozása engedtsék meg.“ Eddig a „Wanderer“. Ugy hiszszük, hogy a brassai feltérjesztésben Erdély összes városainak és taxás helyeinek okajása ki van fejezve, s hogy e példát magyar városaink is követni fogják. Mert valóban szükség az, hogy a mostani városi igazgatás új elemekkel frissüljön fel. A közelebbi évek amugy is elviselték a legjobb tehetséget is. Szívünkől kívánunk sikert száz testvéreinknek, s abból ránk nézve is jót remélünk.

Kolozsvárt, Stein János nyomdájában megjelent ily című munka: Gróf Széchenyi István a nemzeti böles, egy könyörgésben és egyházi beszédben, melyet az erdélyi unitáriusok kolozsvári főtemplomában, az ápril 29-én tartott gyásztisztelet alkalmával mondott Ferencz Józsi, helybeli pap és tanár. 8-drét 1—24 lap. Ez ima és beszéd az abban kifejezett hazafii érzelmek tisztulása, a gondolatok és eszmék szabotossága, e mellett logikai erő, alkotási ügyesség és mérséklettség által annyira megnyerte minden jelen voltak tetszését, hogy annak kinyomtatása közakarattal kívántatván: illetékes egyének által azonnal végre is hajtattat. A derék szónok e hónap 23-dikán azonnall egy a legfinomabb fehér regál papírra nyomott bársny kötésű s ezüstözött metzű példányt küldött el a fömöltőségü grófi özvegynek, valamint küldend minden erdélyi és magyarországi tudományos testületnek — püspököknek, ugy más érdekelteknek is. A megmaradt példányokból pedig a helybeli, pesti, marosvásárhelyi és udvarhelyi könyvtáraknak aránylagos szám fog küldetni 30 új kron elárulás végett, az elkelendő példányok ára a kolozsvári nemzeti színházal alapítandó drámai jutalom-tőke gyarapítására fogván annak idejében a derék szónok által fordítottatni.

Eddig a tény maga. És mi e műre két okból figyelmeztetjük az olvasó közönséget: 1-ször mert azt a maga nemében valóban kitünően jelesnek kell saját tudásból mondanunk. 2-ször. Mert az által kettős nemzeti célt mozdított elő. Valóban helyeselljük mind azt, hogy e műből írója az irodalom számára szabad eladást is jutaltat, miszerint már most megszerzheti minden, a kit érdekel; valamint azt is, hogy a leendő hasznát — a Széchenyi példáját nemcsak szóval tanítva, de tetteleg is követve — közhásonra, a közügynek szentelte. Nagyon rendén van, hogy a Széchenyi nevének varázsa által egybegyűlt honfiai áldozatok a haza szellemi javára fordíttassanak.

Eppen most jelent meg Erdély történelme. Irta Kövári László, III-dik kötet. E kötet a Zapoláky korát s ebben Erdélynek Magyarországól elszakadását tárgyalja. A mint ez érdekesebb s történelmi adatokkal bővebben felvilágosított korra száll az író, mind több erőt fejt ki a történetírás mezején; tömött és jól okadotai előadása, az azon mindenütt átlengő hazaszeretet, a nélkül, hogy az író elfogultatlan kritikájának ártalmára legyen, azt nemcsak tanulmányos, de lelkesítő művé is teszi. E kötet is mint az előbbie minden hiteles könyvtárunknál megszerezhető, s azt hiszszük, hogy az előbb-utóbb egy magyar háziól sem fog hiányozni, miután ez egyedüli magyar nyelven írott tűzetesebb előadása Erdély jeles történelmi múltjának.

Halmágyi Sándor beszélyeinek két kötet „Par-

lagi rózsák" cím alatt megjelent Pesten, s mostantól kezdve minden könyvárusnál kapható két új forintért. A munka kiállítása igen csinos, és már külsője alapján azt. A ki a közmondás szerint a szép testben szép lelket, s ide alkalmazva a csinos külsőben értékes belsőt keres, nézetünk szerint nem fog csalódní. Ezen beszédek közül a lapunkban is megjelent „Bálint-itt" című, már akkor Erdély által nagy érdekléssel volt fogadva. Az „Egy kolozsvári polgárelány története" az erdélyi Múzeum című almanachban megjelent művek közt a legnagyobb méltánylatot aratta. A „szívek harca" című történelmi beszédy bizonyosan egy azok közül, melyek e nemben irodalmunk díszére váltak. Halmágyi stílyje tiszta, érthető s szabatos. Azonban a jelen munka egyes szépségeinek kiemelése nem bocsátkozunk, s a „Parlagi rózsák" olvasóira bizzuk az illetékes ítéletet.

— Hozzánk intézett kívánság folytán igazoljuk azt, hogy Háromszékről Ojtozi név alatt nem Demeter Sándor ur dolgozik lapunkban.

— Bécsi lapok szerint b. Eötvös és Somsich helyett, Zichy F. és Szécheny A. grófok neveztettek ki a birodalmi tanács ideiglenes tagjaivá. Az „Ost D. P." szerint gr. Apponyi, Barkóczy, Majláth s Toperczer elfogadták a birodalmi tanácsosságot.

— A „P. H." illetékes helyről azt hallá, hogy a Széchenyi-gyásznapélyek tartása betiltatott.

Politikai hírek.

— A francia féléhivatalos lapoknak meg van hagygya, hogy Garibaldit ezentúl szőre mentében simogassák; a hü lelek folyvást rójak ugyan a merész néphadvezér expedícióját, de már nem nevezik a francia tábornagyok tavalyi bajtársát rablónak, kalóznak. Annál élesebben kell nekik Anglia ellen föl-lépniök, mintha a francia kormányának nyilván szándéka lenne, a közvéleményt meggyőzni arról, hogy az angol kabinetet teendő Garibaldi tetteiről s annak következményeiről felelőssé. Vagy tán az egész feltékenykedési jelenet a nyugati hatalmak közt csupán a közönség ámitására számított diplomatiái játéknak egy részecskéje; és ha való volna is, ez az egyetlen pont, melyre nézve a nyugati hatalmak egymást teljesen nem értik. Egyébként mindenképp egyetérténi látszanak, s az „Ind. belge" szerint megállapodtak, hogy minden beavatkozástól tartózkodni fognak a szicíliai ügyekbe, más hatalmak beavatkozását sem engedik meg, a harcot egyedül a nápolyi kormány és a szicíliai fölkelők közt kívánván kiküzdetni. A nyugati hatalmak nem engedik meg a beavatkozást Szárdiniának, mert ez esetben Ausztria is beavatkozik a nápolyi király javára, s nem engedi meg Lamoricierre tábornoknak, mert ez esetben meg Szárdinia találna módot a közbelépésre, s a harc ezután általános lenne, melytől bizonyosan Franciaország sem maradhatna távol. Mig azonban a nyugati hatalmak ilyenmő törekvéséről hallunk, addig Florenczből rögtön a florenczi helyőrséget a határra parancsolják, mert ott egy ellenmozgalom ütötte fel fejét. Mint a távirat május 12-ről mondja: „Számos falragasok igy hangzanak: Éljen Ferdinánd, Lipót! A papság pedig vonakodik Tedeumot énekelni az alkalmán megünnepelésére! Az ellenmozgalom célja könnyen felismerhető, s éppen nem lehetlen, hogy itt, a pápai államok határán, könnyen oly események fejlődhetnek ki, melyek a szárd kormányt végre a nyugati hatalmak nevében megtámadottnak s a beavatkozási tilalom alól fölmentettnék tüntethetik fel.

— Párisban arról beszélnek, hogy egy figyelő sereg fog a német hadárokon felállítani; ezen sereg l'armée du Nord nevet viselend s három főosztályból fog állni: a chalonsi tábornól, egy Chalons és Strassburg között s egy Strassburg és Besancon közötti tábornól, az egész Mac-Mahon tby parancsnoksága alatt. Egyébiránt a dolgok, melyek keleten készülni látszanak, sokkal jobban érdeklik a francia kormányt, mint az olaszországi események, s a diplomatiái testületben már régóta nem volt oly mozgalom, mint e perczben. Ugy tetszik minden, mintha a legfontosabb események előestéjén állanánk. A keleti kérdések egyszerre Londonban, Sz. Pétervárról s Párisban a nyilván szőnyegére lett hozatala közben figyelmet igénylő jelenség az is, hogy Sándor csár edestestvére Miklós nherczeg május 14-én Marcellen át Párisba megérkezett.

— Az „Ind." szerint „Anglia kinyilatkoztatta, hogy szükségessé válhatnék a sziget valamely pontjának ideiglenes elfoglalása; mire francia részről azt felelték, hogy ha ezen esetleg előfordulna, szinte szükségesnek tartanák Franciaország számára is elfoglalni egy darabot. A francia középtengeri flotta a szicíliai vizekre indul czirkálni.

— London, május 16. Az alsóház tegnapi ülésében Russell lord azon közlést tevő, miszerint Franciaország nem jelenté ki, hogy valamely déli Olaszországi változás esetében területi kárpótláshoz fogna igényt formálni. Szerinte az angol kormány értesítve van az orosz csapatoknak a Pruthnál, valamint a török csapatoknak Vidinnél eszközölt összpontításáról. Sz. Pétervárról egy követési sürgőnyt kapott, melyben jelentetik, mikép Gorcsakoff herczeg a diplomatiái testületet, a török követ kivételével, összehívá oly célból, hogy az előtt kifejtse a törökországi keresztények oltalmára teendő collectív lépések szükségét.

— Turin, május 13. A kamra tegnapi ülésében Bernardin azon indítványa, miszerint a legutóbbi háboru emlékére érem veressék s minden olasz s francia katonák közt kiosztassák, Cavour által elleneztetett s elvetetett.

— Május 14. Perugiaából kelt tudósítások szerint a paulinói erőd elkészítése gyorsan halad. Az ottani helyőrség 1500, s a gubbíni 200 főre megy. Azt hiszik, hogy itt 7—8 ezer ember fog összevonatni. Mint az „Unitá italiana"-nak írják, Rosolino Pilo áll ama fölkelő csoportok élén, melyek a Palermo körüli sík fölött uralkodnak.

Milano, május 14. Nápolyból 9-ről kelt tudósítások szerint a kikötőben rendkívüli tevékenység uralkodik. A nápolyi kereskedői tengerészeti összes gőzösei a kormány számára vétettek igénybe. Giordani József tábornok s dandárparancsnok Messinában, ki husvét napján megsebesült, Nápolyban meghalt.

Turin, május 16. A szárd hajóhad parancsot kapott az iránt, hogy minden eventualitásra összpontsítsa magát.

Bologna, május 13. Ma reggel az érseki provicarius Rotta befogatott s Alessandriába vitetett. Azzal van vádolva, hogy a papoknak megtiltá a Tedeum éneklését az alkalmán ünnepe. A szomszéd tartományokból hoztak papokat az egyházi ünnepély megtartása végett. Hirszerint Vannicelli bihornok is befogatott Ferrarában. — Midőn Garibaldi a romai partot érinté, Lamoricierre csapatokat küldött a romagnai határra; a piemonti kormány erről értesülven, tüstént szintén csapatokat küldött Livornoból Florenczből Romagnába.

A „M. Post" május 17-én következő tartalmu párisi sürgőnyt hoz: A helyzet bonyolult; mivel Garibaldi csapatja Nápoly felé utaztában a római államon ment át.

— Az „Opinion nationale" megjegyzi: „Ministeri föl hívás következtében minden, a Garibaldi számára aláírásra vonatkozó közzétételt megszüntettünk."

— A „Patrie" május 16-án Déli-Olaszországból érkezett távirati tudósítások után jelenti, hogy Garibaldi expedíciójá következtében egész Sziciliában elterjedt a lázadás. Csupán a messinai s palermói várak vannak a csapatok által megszállva. Calabriában szintén lázadás ütött ki. Ugy a többiekkel combinált harmadik fölkelés az Abruzzóban is létre jött. — Azon hir szárnyal, hogy a touloni hajóhad Nápolyba megy, az ott lakó francziák oltalmazása végett.

Május 17-én az „Opinion nationale" azon hirt hozá, hogy Messina a fölkelők kezébe jutott. Az „Opinion nationale" szintén jelenti, hogy aláírást nyit az olasz függetlenség számára.

Mint a „Perseveranza" jelenti, Orsini Santo-Stefanonál, a Messina s Palermo közti parton, mintegy 500 olasz menekülttel kiszállott.

— A „Movimento" cz. lap Garibaldinak egy a Rubatin o-társulathoz intézett iratát közli, melyben a gőzöskönek, állítólag a kormány tudta nélkül történt elvétele miatt megetteti magát. A „Perseveranza" szerint Garibaldi a Rubatin o-féle gőzhajózási vállalatnak ezt írta: „Ha a nemzet nem kármentesre benneketek az elvett hajókat, én az egy millió fegyver számára begyűlt összeget a ti kármentesítésekre fordítom."

— A „Courr. du Dimanche" szerint az önkénytesek közt Olaszország háromszáz legelőkelőbb s leggazdagabb családjának fiai vannak. Garibaldi pénzösszege 100,000 lírara megy, azonban egy millió van számára aláírva, mely azonnal rendelkezésre áll, mihelyt Szicilia földjére lép. Ágyuja Garibaldinak csak öt darab volt magával; a folszerelés, írja a levelező, mindenesetre szegényes, s így minden siker csak attól függ, ha vajjon a nápolyi király alattvalói csakugyan föl akarnak-e szabadítani, mint ezt a tábornok hajóra szálltakor mondá, ezen esetben Garibaldi rövid idő alatt rendelkezhetik azon erő fölött, mennyi elégséges arra, hogy a királyiakat szétriaszssa.

A nápolyi udvar egyébiránt már mindent bepakolt a mit megmenteni akar, s magát utazóképessé tevő, hogy azonnal Gaetába vonulhasson, mihelyt a fölkelés általánossá kezd lenni.

Turinból, május 11-én írják, hogy az ottani nápolyi követ kormányától utasítást kért, ki vegye-e vagy ne utilevelét. Cavour grófiól e követnek igen kellemetlen beszédekkel kellett halgatnia s többek közt ez is: „En nem őrizhetem a (nápolyi) királyt a maga népe ellen s nem gátohatom meg, hogy a menekült szicíliaiak s általában az olaszok ne menjenek segíni hazájok fiait; a mit tehettem, megtettem." — A közönség lelkesedése nőttön nő, s ha Cavour megbukni nem akar, kénytelen kimutatni a szicíliai ügy iránti rokonszenvét, másfelől pedig a diplomatiának bebizonyítani, hogy a nápolyi uralkodónak szerencsés hosszú életet kíván. — A pénzügytek és titkos torbászok azonban folyton folynak, mert Garibaldi példája villanó hatású. Milanóban és Turinban 3000 önkénytes jelentkezett. Egyébiránt, hir szerint azt mondta Garibaldi: „Nekem nem kell sok ember; — egy az, hogy őket nem akarom beárantani, más az, hogy legjobbnak tartom a nápolyi királytól kérni csapatom erősítését!"

— Berlin, május 13. A követek háza bizottmányainak jelentéséből, a kormány legújabb hadügyi előterjesztménye iránt, a következő helyet emljük ki:

„A bizottmány öszhangzólag elismeri ezen hadkészültség egyelőre fennmaradásának szükségét. Annak lehetetlen észre nem vennie, hogy Europa a legutóbbi háboruból eredt bonyodalmak utóhatásánál fogva, még most oly kényelmetlenség helyzetében van, mely nagyon hasonlít a fegyveres békéhez. Hasonló a jelen perczben nem lehet is közelgető háboru veszélyére gondolni, a kir. államkormány ez iránt megnyugtató biztosításokat adott, a politikai látkör mégis borús marad, s Poroszországnak, mely minden eurpai nagyhatalmassággal közvetlen, vagy a tenger által közvetített határos szomszedságban áll, legkevésbé szabad megfeledezni ezen földirati helyzetének következményeiről."

Berlin, május 15. A követek háza ma a 9 1/2 milliónyi hadügyi hitelre vonatkozó kormányi előterjesztményt, a bizottmány módosítványával, mely szerint ezen szó csatlaltatik hozzá: „egyelőre hadkészültség." 315 szavazattal 2 ellen elfogadta.

Berlinből azt írják, hogy a francia kormány a schleswig-holsteini ügy iteni tárgyalását megelőzőleg nyilvánította volt a porosz kabinetnek, hogy szilárdul el van határozva a holsteini ügybe nem elegyedni, mivel ezt tisztán német kérdésnek tekintik s ez a német szövetség intézkedésétől függ; ellenben Schleswige nézve egészen elenkező nézetben van, s habár mindenben nem helyeselheti is Dánia itteni eljárását, mindamellett ennek dolgaiba elegyedni Németországnak is csak annyi joga van, mint Franciaországnak, mivel ez nem német szövetséghez tartozó rész. Hir szerint Angolország is hasonló nyilatkozatot tett e herczegsége nézve.

Berlin, május 18. Az itteni diplomatiái körökben azt beszélük, hogy ama nyilatkozat alkalmával, melyet Gorcsakoff herczeg a külhatalmasságok sz. pétervári képviselői előtt Törökországra vonatkozólag tett, a brit követ tüstént tiltakozott Oroszországnak abban nyilvánított szándékai ellen.

München, május 16. Ma a „Neue München. Ztg" azt állítja, hogy Oroszország Turinban határozatlan tiltakozott a két szicíliai királyság minden megtámadása ellen.

— Bern, május 15. A „Lausanner Ztg" biztos kufőből értesül arról, hogy Franciaország a rousse-i határ-erőben, a savoyai kérdés tekintetéből, rendkívüli intézkedéseket tesz.

— Konstantinápoly, május 12. Két gőzös csapatokat szállít Albánia s Hercegovinába, az ottani helyőrség kiegészítése végett. — Omer pasa 30,000 piasztérnyi havidíjt kap. — Hirszerint Lamiában az ottani görögök közt összekövésű födötetett föl s a véteksek befogatattak. — A török gyakorlati hajóraj a földközti tengerre indul. Hirszerint Lavalette egy jegyzéket hoz magával, mely a Hathumayum létesítését sürgeti. A bolgárok a portának egy szőnykervényt nyujtottak át, mely az orthodox egyháztól teljes különválást kíván. Szoliman pasa, kinek kiterjedt teljhatalommal kelle a folizogott éjszakai tartományokba indulnia, még itt mulat. A Libanonról érkezett tudósítások szerint attól lehet félni, hogy a druzok s maroniták közt ellenségeskedések fognak kiútni. A szultánnak nemrég elbocsátott főkamaraása Osman pasa 28 millió piaszter elcsikkasztása miatt vizsgálat alá vonatott s vagyona lefoglaltatott.

— Mig az olasz kérdés újabb válság felé közelg, addig a keleti kérdés is óriási léptekkel kezd ismét az előtérbe lépni. Régi gyanakvás tárgya, hogy Orosz- és Franciaország közt megállapodás létezik ez ügynek szinrehozatala, s ha csak lehet, végleges megoldása iránt. A mi a szinrehozatalt illeti, ezt most meglevő az orosz külügyminiszter, egybehívva a török követet kívül a diplomatiái testület tagjait, s egy európai értekezlet tartását indítványozván, mely azon kérdést vitassa meg, vajjon a porta megfelelt-e az 1856-dik évi szerződésben a keleti keresztények irányában elvállalt kötelezettségeknek? Oroszország e szerint felelősségre kívánja vonatni a portát Europa előtt, miután a helyszinén, mint gyakran említve volt, már régóta gondoskodva van arról, hogy a vádló keresztény népek is alkalmas perczben jajkiáltásaikat hallassák. Valóban alig lepne meg többé, ha úgy a meláni értekezletet megnyitása előtt oly események indultának meg a hazánkkal szomszéd keleten, melyek ez értekezleteket fölöslegessékké tennék.

Egy távirati sürgöny május 16-ról a párisi orosz követ gr. Kisseleff nyilatkozata alapján, megezfól az azon hirt, hogy Oroszország a keleti keresztények ügyének megvizsgálása végett egy európai értekezlet tartását indítványozta. Azonban I. John Russell a parlamentben csak nem beszélhetett amugy a világba, s ezért e czafolat elolvasására rögtön azon gondolatra jövenk, hogy forma dolgában az orosz követnek lehet, de mi a lényegét illeti, bizonyosan lord Russellnek van igaza. Lehetséges vala, hogy herczeg Gorcsakoff a magához hívott diplomaták előtt nem indítványozott formaszertinti értekezlet tartását; de mindenesetre föl hívá figyelmüket a török állapotokra, s így legalább alkalmat nyujtott arra, hogy az értekezletet más hatalom indítványozhassa. Az „Ind. belge" sz. pétervári sürgönye megerősíti most e föl fogást, állítván, hogy hg Gorcsakoff a diplomaták előtt kijelenté, miszerint a keresztények helyzete Törökországban túrhellené lett, Oroszország ezért a portához erőlyes reclamatiók fog intézni, s reméli, hogy e célra a többi hatalmak is közre fognak hatni. A dolog lényege tehát csak az, hogy Oroszország ismét ugy, mint hat év előtt, a török keresztények protectora gyanánt lép föl. De mennyire megváltoztak azóta a körülmények! Akkor Miklós csár egyedül s mondhatni egész Europa ellenében s legnagyobb meglepetésére küldé el a török fővárosba visszavonhatlan követeléseit; de Sándor csár előbb az összes európai hatalmak előtt lép föl vádlónul s értesíti azokat azon lépésekről, melyeket mulhatlanul teendőnek s ekként a hatalmak szemében igazolatlannak tart. Egyről azonban nem értesíti azokat, de mit mindenki a nélkül is tud, s ez az, hogy ezuttal nem egyedül teszi lépéseit Konstantinápolyban, s ha ott talán már közelebb egy új Mensikoff jelenedik meg, ezt már Franciaország követe Lavalette megelőzte, ki a hathumájum életbeléptetésére vonatkozó jegyzéket vitt oda magával. Uj jele ez annak, hogy e két hatalom közt előre megállapított egyezmény létezik, mely valószínűleg nem egy értekezleten, hanem egy éppen nem vártatlan véletlen esetében a hely szinén fog tényleg föltárlalni.

Moskauból a „Nord" azon tudósítást vesz, hogy Krimnek 300,000-ből álló tntár-lakosai ki akarnak vándorolni Törökországba, mivel az orosz kormány a keleti háboru alatti ellenséggeli czimborálásukért büntetésből Tauria belsejébe akarja őket átköltöztetni.

Ujabbak. — Az „Ind. belge" e különben magát mérseklő ontartásával kedveltető lap, a szicíliai ügyek fejlődését a legfeketébb színekben látja. Az ő párisi levelezői szerint a fölkelés rémitő mérvben mutatkozik: a nápolyi kormány tekintélye már is csak Messina s Paiermora volna szorítva — érte az erősségeket, s a szigetent szétosztó csapatok a fölkelőkhez csatlakoztak volna. Egy párisi keltű, azonban ovatosan fogadandó távirat igy hangzik: „Beszélnek sürgönyökről, melyeket a francia kormány Nápolyból kapott volna, hogy II. Ferencz király külföldi intervenció segélyét kéré." A szicíliai mozgalomra vonatkozó további közlemények ezek:

A Garibaldi-féle expedíció kiszállásáról érkezett tudósítások nem derítik ugyan fel teljesen az ezen alkalommal történt eseményeket; azonban azokból annyi bizonyosságok látszik, hogy a kiszállás egészben vére sikerült. Marsalánál, mint látszik, az expedíciónak csupán egy osztálya szállott ki, Medici vezérlete alatt; míg a Siccoli s maga Garibaldi alatt álló két más osztály rendeltetése az Abruzzó zó kban s Calabriában van; az előbbi hirszerint már ki is szállott Terracinában; de az utóbbinak sorsa iránt még hiányzanak az adatok. Ezen közlések megerősíti a „Patrie" azon távirati tudósítása, miszerint nemcsak egész Szicilia lázadásban van; hanem a forradalom már Calabriában s az Abruzzókban is kiútt.

Turinban máj. 18-kán kelt sürgöny szerint Garibaldi f. hó 15-kén Alcamóban volt. (Nem messze a Castellamare tengeröböltől, Szicilia északi partján, Trapani s Palermo közt.) Gioppa nál harczra került a dolog, melyben a kir. csapatok visszanyomattak. Palermo ujjalag ostromállapotba helyeztetett.

Ezen turini tudósítás szerint a Garibaldi büvös közel-vagy jelenléte által hatalmas lángra gyúlasztott fölkelés Sziciliában oly haladásokat tesz, hogy az már-már Palermoét fenyegeti. Ha aztán valószínűsülne az a hír, hogy Messina, a sziget észak-keleti csücske is a fölkelők kezébe esett, úgy az tűnne ki, hogy már csupán Palermo és környéke van a k. csapatok birtokában s ekként Szicília fővárosának magatartása, vagy eleste döntőné el a sziget sorsát.

Hogy Garibaldi Sziciliában volna, angol és francia lapok s legújabbban a „Patrie” máj. 19-én is kétségbe vonják; ellenben az olasz, és pedig nemcsak a nápolyi, hanem a turini tudósítások is az ellenkezőt jelentik. Elég az, hogy ha nem személyesen is, de szellemileg, apostolszerűen ihletett párthíveiben itt is ott is jelen van. A „Pays” 16-kán a fennebbiekkel összhangzólag írja: „Olaszthonból éppen most érkezett tudósítások jelentik, hogy Garibaldi expedíciója rendkívüli gyorsasággal halad elő és sikere egész Sziciliában biztosítottak látszik. Garibaldi már a sziget legfontosabb erőinek birtokában volna.” Más közlemények szerint az expedíció egy része Calabriában szállott ki: minél fogva Nápolyt magát is fenyegetné a fölkelés. „A „Constitutionnel” is hasonlólt jelent. — Nápolyban máj. 10-én demonstratio volt, melyben 30,000 ember vett részt; a csapatok nyugodtan maradtak; a rendőrügynökök tiz személyt öltek és sebesítettek meg; az előtti nap négy rendőrügynököt találtak torrel átszúrva. — A nápolyi kormány-nak a „triesti lap” szerint Rothschild 4 millió aranyat adott.

A milánói secta unitaria, melynek élén Molinari ügyvéd s több mások állnak, a szicíliai forradalom érdekében fölhívást intéz az olaszokhoz, melyben az áll, hogy ma Szicília az, a melynek segélyére kell lenniök, holnap Velence lesz.

— Mint a genuai Stefani-ügynökségnek Nápolyból 12-ről távirják, az udvar, a kormány s a nép nagy ingerültségben vannak; éppen akkor gőzöskök indultak el csapatokkal, nemelyek szerint Calabriába, mások szerint Sziciliába. Különböző zászlóaljok tértek vissza a határról. Sziciliában a fölkelés mindinkább terjed. A monrealei, cellalui stb. papnövédekbeli papok elhagyták csöndes falikat s fegyvert fogtak. Papok s szerzetesek szóval s példával tüzelik a népet. A zárdák pénzt,

bort, lisztet s teherszállító barmokat adnak. Calabriában is itt ott már mozgalom tört ki, úgyhogy a kormány kénytelen volt sietve csapatokat hívti vissza Messinából. a népek féken-tartása végett.

Turinból 15-ről kelt táviratok jelentik, hogy a királyi család Nápolyból Porticiába utazott, hol nagy csapat-tömegek vannak egyesülve. Nápolyban nagy katonai előkészületek s csapatmozdulatok történtek.

— Turin, május 17. Hírszerint a kormány parancsot adott ki az iránt, hogy a megürült érsekség jövedelmei birtokba vettessenek. A káptalan új választás végett össze fog gyűlni; azonban azt hiszik, hogy a kormány megerősítést maga számára tartandja fenn. A bolognai papság is megtagadta a Tedeum megtartását az alkotmányi ünnepély alkalmával.

— Marseille, május 17. Konstantinápolyból 9-ről kelt tudósítások szerint valósul azon közlés, miszerint Bessarabiában 60,000 főnyi orosz sereg van öszpontosítva. Thessaliában a zavarok elnyomattak.

Milano, május 17. Mint az „Unione”-nak Florenczből 10-ről írják, Ausztria Piemontot arra szólítja föl, hogy Toskanát három hét alatt hagyja el (Ezen közlés a „W. Z.” szerint egészen alaptalan.)

— Pisában Corsi bíbornok megtiltta a harangozást az alkotmányi ünnepén. 13-án a faenzai püspök befogatott, ki szintén megtiltta a papságnak az alkotmányi ünnep megtartását, palotájában karabélyosok által őriztetik, mivel egészségi helyzete nem engedi meg elvitelét. A Lombardiában levő francia hadmérnök-század megkezdte hazautazását.

— London, május 18. Az alsóház ma éji ülésében több tagok törvénytelenségeknek nyilvánították, a Garibaldi válalata számára aláírásokat. Az államügyész megjegyezte, hogy a kormány az aláírókat nem fogja perbe fogatni. Russell lord, Osborne interpellációjára válaszul a mar-salai angol hajókapitányok eljárását; hozzátevén, hogy azok nem mentek túl kötelesegeiken.

London, május 18. Mazzini tagadja, hogy a szicíliaiak-hoz intézett ismeretes proclamatio ő tőle eredt volna.

Dublin, május 17. Egy hivatalos proclamatio megtiltja az idegen szolgálat számára toborzást.

— A „Wiener Ztg” a Londonból f. hó 16-ról kelt táviratot (a 16-án éjjeli alsóházi ülésről) ekkép igazítja ki: Russell lord kijelenté, hogy a kormány nincs értesülve orosz csapatoknak a Pruthnál, a török csapatoknak Vid-dinnél történt összevonásáról.

Továbbá Russell lord ugyanazon ülésben azt mondá: Ő a párisi angol követőtől egy sürgönyt kapott, annak egy Thou-venel-lel folytatott beszélgetéséről, melynek folytatában ez utóbbi a kérdéses ügy iránt oda nyilatkozott, mikép azon esetre, ha bármely lépés tételnék, véleménye szerint nem szabadna Orosz-orzágnak egyedül vagy Franciaországgal egyesülten lépnie föl; hanem arra az öt nagy hatalmasságnak kellene közre-működni.

— Kopenhága, május 18. A „Dagbladet” szerint a dán kormány Berlinben tiltakozott, a Schleswig tárgybani kamarai tárgyalások és Schleinitz miniszter politikai magatartása ellen.

— Genua, május 18. Nápolyi tudósítások május 15-ről azon hírt hozzák, hogy a Garibaldi-féle szabadcsapatok egy vadászrezdet megsemmisítettek.

Az „Ind. belge” Garibaldirol azt hiszi, hogy Umbriában (az egyházi államban) szállott ki.

Urbéri kárpótlás-tőke utalványozás.

A dézsi cs. kir. törvényszéknél Szamosújvár városi községének szamosújvár-némethi, péterházi, ormányi, kéri, ördögös-füzesi, kápolnai, tordavilmai, magyar-laposi, domo-kosi b. u. 128,113 ft tőke, és 39,321 ft kam. hátr., — Harago-s János örököseinek pedig kodni birt. u. 371 ft tőke, 151 ft kamat hátralék utalványoztatik. A követelések benyújtandók jun. 9-ig Tárgyalási nap aug. 9-ke.

Bécsi börze. Május 19-dikén: Nemzeti kölesön 78.20 Metalliques 5 pcentes 68.50. — Urbéri papírok: magyar 72. — erdélyi 69.25. — Bankrészevény 852. Korona 18.35. Cs. k. arany 6.37. Ezüst 33.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

(956)
3190. 1860.

polg.

Hirdetmény.

A magas cs. kir. belügyminiszterium mult év februárius 11-kéről 2676 szám alatt költ rende-de szerint. egyetértőleg a magas igazság és pénzügyi miniszteriumokkal, a cs. kir. bágyoni já-rási- és adóhivatal székhelyének Bágyonból felvinczre áttétele megengedteit.

Mi ezennel azon hozzáadással töltetik közzé, hogy az említett cs. kir. járási- és adóhivatal működését Felvinczen f. év. április 29 kén kezdette meg.

A cs. kir. bágyoni járási hivatal Felvinczen, május 4-kén 1860.

Cs. kir. járási főnök.

NEM HIVATALOS.

(957)

Különösen ajánlható
HELUNGKIANG
arabiai és ázsiai

Állat-gyógy-pora,

a melyet Arabiában és Ázsiában a beteg állatok gyógyítására mint a legkitűnőbb ha-tásu szert használnak. Ezen állatpor a beteg lovak, tehének, ökrök, borjúk, kecskék, és más háziállatokra nézve megbecsülhetetlen hasznu és egy ház vagy istállóban se kéne hiányoznia, a hol állatok vannak, hogy megbetegedés esetében azonnal egy szer legyen kézügyben.

Bővebb magyarázatot nyújt a használati utasítás, a mely minden adaghoz mellékeltek.

Egy nagy csomag ára 80 ujkr. Egy kicsinyé 46 ujkr.

Kapható Kolozsvárt: Wolff János gyógyszerárban. Tordán: Wolff Gábor gyó-gy-szertárban. Brassóban: Gyertyánffy. Maros-Vásárhelyt: Jenei Alber gyógyszerár-ban. Lugoson: Arnold József. Verseczen: Her-czeg Seb. gyógyszerész. Segesvárt: Misselbacher. Pancsován: Graff W. K. gyógyszerész. Dézen: Krémer Sámuel. Szászvároson: Gust. Spech. N.-Bányán: Haracsek József. N.-Károlyban: Schöberl K. uraknál.

Főraktár Bittner J. gyógyszerár-ban, Gloggnitzban.

(2-6)

(965)

Éppen most jelent meg

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt s általa minden könyvtárunknál kapható:

KORUNKBAN HAZÁNKNAK LEGNAGYOBB FIA.

EMLEKBESZÉD,
melyet

gróf SZÉCHENYI ISTVÁN

végtilszeségére

a kolozsvári ev. ref. egyház által rendezett

GYÁSZÜNNEPÉLYEN
a b. farkasutczai templomban tartott

NAGY PÉTER

tanár és lelkész

Kolozsvárt, május 6-án, 1860.

Ára 40 ujkr.

(955)

Ölfa-eladás.

Mlt. b. Bornemisza János ur hosszulász lói erdősegeiben 100 öl, hasagatatlan tölgy tűzi-fa eladó — Ölinek ára minthogy hosszúsága 8, magassága 7, és szélessége 6 láb; 8 uj frt állít-talott meg.

(959)

Lakhely változtatás.

Alóltirt tisztelettel jelenti a tisztelt közön-ségnek, és különösen a t. utazóknak, hogy mi-nekutána a Szászsebesben levő „ARANY OROSZLÁNY” című vendéglőt másnak átadta, a „N. 1.” című vendéglőt Brassóban, mely minden részeiben a legkényelmesebben és fé-nyesebben kibutoroztatván, e hónap 25-ikétől fogva haszonbérbe kivette.

Minekutána az alóltirtnak főczélja a t. köz-zönséget és utazókat a legjobb ételekkel, a köz-asztaloknál (table de hote) vagy étlap szerint, és a leggazdagabban válogatható italokkal stb. lel-kiismeretesen és a legnagyobb pontossággal ju-tányosan ellátni; bátorodik a tisztelt közönség-és utazókhoz azon kéréssel folyamodni, hogy ezen vállalkozásában gyakori meglátogatásokkal megtisztelni, és pártfogásokkal elősegíteni mel-tóztassanak.

Szászsebes, május hó 1860.

WÁNKÉ JÁNOS
vendéglős.

(966)

Koresma-haszonbér.

Közhírré tétetik, hogy június hó 4-kén a vá-laszuti járásba Gyulába, az összes birtokossági koresma-jog, 4 évre árverezés útján haszonbérbe fog adatni.

(887)

Az általánosan kedvelt s orvosilag siker-rel elismert
Steier fűnedv
mell betegeknek.

Mindig friss minőségben kapható: Kolozsvárt: Kozák Eduárd, Szebenben: Zöhner J. F. Bras-sóban: Jekelius F. gyógyszerész. Segesvárt: Misselbacher G. W., Beszterczén: Kolp Fr és társa, Maros-Vásárhelyt: Fogarasi D., Dé-zsen: Szathmári P. uraknál.

Egy üveg ára 50 kr ezüstben, vagy 87 kr uj pénzben.

(953)

Eladó borok.

Kolozsvár közelében egy boros gazdá-nál és ugyan azon hegyből szűrt 1500 veder 1834 dik és azutáni évekről jó ó bor találtatik készpénzért — vagy kedvező fel-tételekkel biztosítás mellett s megvásárolható — erről bővebben lehet értekezni Ábrahám Mártonnal, Kolozsvárt a Wolff János gyógyszer-tárban.

(960)

Eladó gőz-üst.

Egy új, igen jól készült réz-gőz-üst, 40 osztrák veder tartalmu, a hozzá tartozó felszere-léssel együtt, jutányos áron eladó. Bővebben ér-tekezhetni
SCHOLTES ALBERT-nél
Tordán.

(937)

Tanítványul felvétetik kereskedésbe oly ifjú, a ki jól tud magyarul és németül írni s olvasni.
Stein János.

(964)

Férfi-ruha-raktár.

Alóltirt ezennel tudatja a nagyérdemű tisztelt közönséggel, hogy (jól válogatott) férfi-ruha-raktárát (urak és gyermekek számára) a legújabb magyar és német divat szerint rendezte el, és igyekeznifog jó minőségű portékával úgy mint legillendőbb árral a t. cz. közönség megelégedését kiérdemelni Jászivü pártfogásért esedezik
Ransburg A. Pestről.

Aruboltja: belső-Középutczában Bethlen grófnő féle háznál 511 sz. alatt.

Mindennemű megrendelések a legrövidebb idő alatt a legpontosabban teljesítettnek.

(963)

Fürdői jelentés.

A sztojcai gyógy-fürdőnek mely Nagy-Bá-nya és Magyar-Lapos között fekszik, e nyári idényre megnyitása hirdettetik.

A fürdőnek tulajdonosa m. gróf Eszterházy Antal ur, a vendégek kényelmes beszállásolhatá-sára szükségelt czélszerű épületeket elkészített-vén alóltirt haszonbérű illő tisztelettel jelenti, ho- y a folyó évi június 10-dik napjától kezdve egész nyári idő alatt látogatóinak csinosan buto-rozott szobákkal, jó ízű ételekkel és italokkal, a lehető legjutányosabb árért kíván szolgálni.

Főző József,
haszonbérű.

AZ EV. REF. FŐTANODA KÖNYVTÁRA. (Belső farsangkor 74 sz.)